

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

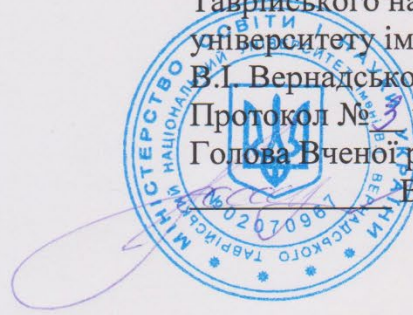
Таврійського національного
університету імені

В.І. Вернадського

Протокол № 3 від 28.08 2026 р.

Голова Вченої ради

Валерій БОРТНЯК

ПРОГРАМА

АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

за спеціальністю С4 «Психологія»

галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та

міжнародні відносини

другого (магістерського) рівня вищої освіти

для здобувачів очної (денної) та заочної форм здобуття освіти

Київ – 2026

Програма атестаційного екзамену складена для здобувачів вищої освіти відповідно до освітньої програми “Психологія” за спеціальністю С4 «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів очної (денної) та заочної форм здобуття освіти

Розробник: Олена ВЛАСЕНКО – доктор психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки.

Програму атестаційного екзамену схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук

Протокол № 1 від 26.08.2026р.

Розглянуто та схвалено на засіданні навчально-методичної ради навчально-наукового гуманітарного інституту

Протокол № 1 від 27.08.2026р.

Зміст програми

Вступ	4
I. Цілі й функції атестаційного екзамену	4
II. Загальні положення	5
III. Організаційно-методичні рекомендації	5
IV. Критерії оцінювання атестаційного екзамену	7
V. Перелік питань з дисциплін та список літератури для підготовки до атестаційного екзамену	10
Додатки	18

ВСТУП

Атестаційний екзамен за спеціальністю перевіряє досягнення результатів навчання, визначених Стандартом вищої освіти за освітнім рівнем «магістр» зі спеціальності С4 Психологія та ОПП Психологія (магістр психології).

Атестаційний екзамен є засобом об'єктивного контролю якості вищої освіти фахової підготовки здобувачів. До основних цілей атестаційного екзамену відносять:

- систематизація, закріплення та розширення теоретико–практичних знань зі спеціальності «Психологія», удосконалення навичок сформованих професійних знань та умінь;
- визначення рівня сформованості певних умінь за допомогою теоретичних питань та вирішення ситуативних завдань з дисциплін винесених на комплексний атестаційний екзамен;
- контроль, закріплення та розширення теоретичних і практичних знань, умінь за спеціальністю.

I. Цілі й функції атестаційного екзамену

Атестаційний екзамен є однією з форм проведення атестації здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Атестаційний екзамен визначає рівень засвоєння здобувачами матеріалів фахових дисциплін:

- Педагогіка та психологія вищої школи;
- Теорія та методологія наукових досліджень в галузі психології;
- Основи нейрології та нейропсихології;
- Когнітивна психологія та психосемантика;
- Екстремальна та кризова психологія;
- Психологія горя та втрати;
- Психологічний супровід та реабілітація;
- Кроскультурна психологія;
- Психологія підприємництва та організаційне консультування.

Здобувачі мають виявити вміння самостійно аналізувати складні явища та процеси, активно використовувати набуті знання у своїй професійній діяльності.

Атестаційний екзамен є продовженням освітнього процесу, складовою частиною завершального етапу підготовки магістрів спеціальності «Психологія».

Цілі атестаційного екзамену зумовлюють і його функції. Головною з них є контроль та оцінка рівня фахових знань, отриманих студентом протягом навчання.

Реалізація цієї функції припускає перевірку методологічних та теоретичних принципів, проблем і положень наведених вище дисциплін, а також вміння їх використовувати в аналізі практичної діяльності.

Важливе значення має функція виявлення навичок вирішення практичних завдань, конкретного аналізу проблемних ситуацій.

Атестаційний екзамен виконує ще й важливу виховну функцію, яка виявляється у вмінні здобувача самостійно, логічно й послідовно представляти свої професійні переконання, здійснювати самоконтроль та критично оцінювати власні знання і навички.

Таким чином, атестаційний екзамен в значно більшій мірі, ніж семестрові екзамени, є засобом всебічного впливу на особистість здобувача і має контрольну, пізнавальну та виховну функції.

II. Загальні положення

Навчання за освітньою програмою «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти дає змогу здобути кваліфікацію у галузі психології. За період навчання здобувач поглиблює одержані теоретичні знання та практичні навички з гуманітарних та професійно-орієнтованих дисциплін. Освітня програма формує навички застосування психологічних інструментів у практичній діяльності. Випускники вміють добирати оптимальні стратегії консультування й комунікації, застосовувати різні підходи до вирішення етичних проблем / питань, що виникають в процесі взаємодії психолога з клієнтами, родичами клієнтів, колегами, фахівцями охорони здоров'я.

Програма орієнтована на підготовку фахівців, здатних впроваджувати інновації, проявляти високу самоорганізацію, генерувати та втілювати ідеї, а також ефективно реалізовувати стратегічні й оперативні завдання за умов невизначеності.

Рівень знань майбутніх фахівців визначається оптимальним поєднанням комплексу фахових знань, вмінь, навичок та високої професійної мобільності. Ключовим етапом підсумкового контролю є комплексний атестаційний екзамен, побудований на матеріалах дисциплін професійної підготовки.

Таким чином, відбувається оцінювання випускників здобувачів–психологів магістратури, правильність теоретичного осмислення ними джерел, чинників, механізмів та закономірностей розвитку людської психіки, практичне опанування засобів і методів дослідження для надання психологічної допомоги тим, хто її потребує.

III. Організаційно-методичні рекомендації

Атестаційний екзамен проводиться з метою визначення відповідності професійного рівня випускників досягненням програмних результатів представлених в ОП. Він передбачає перевірку знань, умінь та навичок з вище перелічених дисциплін, шляхом виконання теоретичних і практичних завдань. Таким чином, на атестаційному екзаміні перевіряються досягнення наступних програмних результатів навчання:

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно–

комунікаційних технологій.

ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях у галузі психології.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР12. Вміти розробляти та впроваджувати навчально–методичні матеріали для забезпечення освітнього процесу ЗВО.

ПР 13. Здійснювати професійну допомогу у питаннях соціально–психологічної адаптації та подолання бар'єрів реінтеграції.

Рівень фахової підготовки встановлюється опосередковано за допомогою різних за формою завдань.

Екзаменаційний білет складається з:

- теоретичної частини (двох теоретичних питань);
- практичної частини (розв'язання комплексної задачі з дисциплін, завдання, для реалізації якого використовуються дидактичні засоби, що дозволяє перевірити сформованість відповідних умінь та навичок).

Оцінка за атестаційний екзамен виставляється за стобальною шкалою оцінювання. Зокрема, на теоретичну частину атестаційного екзамену припадає 60 балів, з них на кожне теоретичне питання – 30 балів; 40 балів – розв'язування комплексної ситуаційної задачі.

У загальному підсумку оцінку «відмінно» одержує здобувач який отримує від 90 до 100 балів; добре – від 75 до 89 балів; задовільно – від 60 до 74 балів, ті, хто отримав оцінку нижчу за 60 балів – отримує оцінку «незадовільно».

Атестаційний екзамен відбувається в усній формі. У разі неможливості проведення цієї форми атестаційного екзамену, форма

бланку письмової відповіді наведена у Додатку А.

IV. Критерії оцінювання атестаційного екзамену

Оцінювання результатів відбувається відповідно до еталонних відповідей та за такими загальними критеріями:

90 – 100 балів отримує здобувач, який виявив всебічні, систематичні й глибокі знання навчального матеріалу. Здобувач володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал для внесення власних суджень у практичній діяльності; робить висновки і приймає рішення у ситуації невизначеності; володіє уміннями творчо-пошукової діяльності при розв'язанні ситуаційних психологічних задач.

89 – 75 балів отримує здобувач, які засвідчили систематичні знання з психології і здатні до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Здобувач може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію, проте при цьому допускає несуттєві неточності, пропуски, помилки, які може самостійно виправити.

60 – 74 балів отримує здобувач, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково справився з виконанням передбачених програмою завдань. Зазвичай, оцінка «задовільно» виставляється здобувачам, які допустили суттєві помилки у відповідях на ситуаційне завдання, володіють матеріалом на рівні окремих фрагментів, виявляють здатність елементарно викласти власну думку.

0 – 59 балів отримує здобувач, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, невміння орієнтуватися при розв'язанні практичних задач та незнання основних фундаментальних положень, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань. Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється здобувачам, у яких відсутні знання з психології, або їх недостатньо для початку професійної діяльності.

Оцінка теоретичних питань атестаційного екзамену вимагає не лише відтворення інформації, а й демонстрації глибокого розуміння предмета та вміння критично мислити.

Оцінювання ґрунтується на наступних ключових критеріях:

1. Повнота та глибина розкриття теми

- **Повнота:** Очікується вичерпна відповідь, яка охоплює всі аспекти питання, заявленого в екзаменаційному білеті. Студент має продемонструвати знання основних концепцій та підходів з визначеної теми.

- **Глибина:** Оцінюється рівень розуміння матеріалу. Недостатньо просто перерахувати факти; необхідно продемонструвати розуміння взаємозв'язків між різними теоріями, вміння аналізувати та синтезувати інформацію.

2. Точність та науковість використання термінології

- Коректність: Використання відповідної психологічної термінології має бути точним і доречним.
- Науковість: Відповідь має бути витримана в науковому стилі, без використання розмовної лексики чи загальних, неспецифічних формулювань.

3. Критичний аналіз та аргументація

- Аналітичні здібності: Оцінюється вміння критично оцінювати різні психологічні підходи та думки, порівнювати їхні сильні та слабкі сторони.
- Обґрунтованість: Кожне твердження чи позиція мають бути обґрунтовані.

4. Логіка та структура викладу

- Системність: Відповідь має бути логічно побудована, мати чітку структуру
- Послідовність: Дотримання послідовності викладу матеріалу, плавний перехід від однієї думки до іншої.

Оцінка теоретичних питань орієнтовно відбувається наступним чином:

- *Тридцять балів* – розгорнута аргументована відповідь, що глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичного питання.
- *Двадцять балів* – в основному розкрито зміст теоретичного питання, однак допускаються певні неточності.
- *Десять балів* – при недостатньо повній відповіді, в якій зустрічаються певні неточності або наводяться хибні твердження.
- *Нуль балів* – не розкрито зміст теоретичного питання, при цьому допускаються суттєві неточності та помилки.

Оцінювання комплексної задачі включає наступні критерії:

1. Повнота та точність відповіді (знання теорії):
 - Наскільки правильно і повно використані відповідні психологічні поняття, теорії, концепції та методики для розв'язання задачі.
 - Відсутність фактичних помилок або неточностей.
2. Критичний аналіз та осмислення ситуації:
 - Здатність виокремити ключові проблеми, суперечності чи аспекти, представлені в умові задачі.
 - Глибина проникнення в сутність психологічної проблеми, а не лише поверхневий опис.
3. Логіка та обґрунтування (вміння застосовувати знання):
 - Послідовність та логічність викладення матеріалу.
 - Чітке обґрунтування обраного підходу, гіпотез чи рішення з посиланням на відповідні психологічні теорії чи дослідження.
 - Вміння будувати причинно-наслідкові зв'язки.
4. Практична спрямованість та пропозиції (рекомендації):

- Наявність конкретних, реалістичних та практичних рекомендацій, методів корекції чи шляхів вирішення описаної в задачі ситуації.
 - Адекватність запропонованих дій умовам задачі.
5. Мова викладу:
- Культура мови, використання наукової термінології.

Розв'язання комплексної задачі орієнтовно оцінюється наступним чином:

– *Сорок балів* – розгорнута аргументована відповідь на питання, в разі необхідності проілюстрована схемою, графіком, малюнком, формулою тощо.

– *Тридцять балів* – повна відповідь на питання, але без достатніх аргументацій, ілюстрацій та додаткових коментарів.

– *Двадцять балів* – дана відповідь на питання, однак допускаються певні неточності.

– *Десять балів* – студент отримує при недостатньо повній відповіді, в якій зустрічаються неточності, наводяться хибні твердження, відсутня аргументація.

– *Нуль балів* – неправильна відповідь, яка показує незнання студентом дисципліни, або окремого питання і заслуговує на незадовільну оцінку.

Загальний бал виставляється як сума балів кожного завдання атестаційного екзамену.

Окрім цього враховуються загальні вимоги до виконання екзаменаційних завдань, що забезпечують максимальну оцінку:

- здатність до застосування знань, їх диференціювання; інтеграції та уніфікації аналізу фактів, подій, прогнозу результатів;
- правильність та повнота рішень;
- грамотність, лаконізм і логічна послідовність викладу.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	добре
75 – 79	C	
66 – 74	D	
60 – 65	E	задовільно
30 – 59	FX	
0 – 29	F	незадовільно з можливістю повторного складання
		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Результати атестаційного екзамену оголошуються в той же день.
Здобувачі мають право оскаржити оцінку відповідно до процедури висвітленої у “Положенні про організацію освітнього процесу”.

V. Перелік питань з дисциплін та список літератури для підготовки до атестаційного екзамену

Основи нейрології та нейропсихології

- Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій.
- Вищі психічні функції. Визначення та характеристика поняття.
- Нейропсихологічні синдроми та порушення.
- Первинні та вторинні нейропсихологічні симптоми.
- Розлади пам'яті при локальних ураженнях мозку: види, локалізація ураження, методи дослідження.
- Розлади мовлення при локальних ураженнях мозку: види, локалізація ураження, методи дослідження.
- Розлади мислення при локальних ураженнях мозку: види, локалізація ураження, методи дослідження.
- Нейропсихологія дитячого віку: предмет та основні напрямки досліджень.
- Проблема міжпівкульних відмінностей, феномен півкулевої домінантності та його прояви у різних функціях (мова, емоції, просторове орієнтування).
- Корекційна та реабілітаційна діяльність практичного психолога в віковій і диференціальній нейропсихології.

Список рекомендованої літератури:

1. Бакаєв С.Д. Клінічна нейропсихологія: навч. посібник. Київ : Вища школа, 2022. 220с.
2. Бауліна М. Є. (2019). Нейропсихологія. Владос.
3. Заболотна А. В. (2022). Нейропсихологія. Київ : Вища шк.
4. Османова А. М., Хорунженко Г. В. (2023). Клінічна психологія : навч. посіб. Київ: Талком.
5. Чабан О.С., Гуменюк М.М. (2008). Нейропсихологія, посіб. Тернопіль: ТДМУ, 92 с.

Психологічний супровід та реабілітація

- Поняття психологічного супроводу як виду практичної діяльності психолога.

- Базові принципи та методи психологічного супроводу.
- Відмінність психологічного супроводу від інших видів психологічної допомоги.
- Сфери застосування психологічного супроводу в освітньому процесі.
- Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами.
- Основні принципи та складові реабілітаційного процесу.
- Методи психологічної реабілітації та критерії її ефективності.
- Психологічна реабілітація учасників бойових дій.
- Психологічна допомога мирному населенню, що постраждало внаслідок бойових дій.
- Професійно-етичні засади діяльності психолога в системі супроводу та реабілітації.
- Феномен посттравматичного зростання.
- Проблема стигматизації та формування інклюзивного середовища.

Список рекомендованої літератури:

1. Бондаренко О. Ф. Психологічна допомога особистості: теорія і практика. Київ: Академвидав, 2021. 312 с.
2. Карпенко З. С. Реабілітаційна психологія: теорія, практика, перспективи. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2022. 276 с.
3. Моляко В. А., Костюк О. І. Психологічний супровід особистості в умовах кризи. Київ: Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2020. 198 с.
4. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи : навч. посіб. У 3 т. Т. 1 / Н. Пророк, О. Запорожець, Д. Креймеєр та ін. ; за заг. ред. Н. Пророк. Київ : ОБСЄ, 2018. 208 с.
5. Психологічна допомога: види, підходи та напрями : навч. посіб. Вінниця : Психологічний центр «FIDES», 2023. 240 с.
6. Психологічна реабілітація ветеранів війни: сучасні підходи та методики // Міністерство у справах ветеранів України. 2024. URL: <https://mva.gov.ua>

Психологія горя та втрати

- Необхідність проживання горя на різних етапах життя.
- Різновиди втрати.
- Поняття травмуючої ситуації. Її ознаки та різновиди.
- Види та рівні реакцій на травмуючу ситуацію.
- Роль фрустрації в травмуючій ситуації.
- Роль тілесно-орієнтованих вправ у роботі з втратою.
- Робота механізмів психологічного захисту. Поняття дисоціації.
- Особливості групової психокорекції в роботі з психологічною травмою.

- Психологічні проблеми психолога при роботі з потерпілими від екстремальних ситуацій та напрямки їх вирішення.
- Вторинний ПТСР психолога та його профілактика.
- Методи зняття психологічного напруження, робота з емоційними переживаннями потерпілих.
- Методика десенсибілізації та переробки психічної травми за допомогою рухів очей (ДПРО).
- Стрес, травматичний стрес та посттравматичний стресовий розлад.
- Роль супервізії у роботі психолога з втратою

Список рекомендованої літератури:

1. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору / переклад з англ. О. Лизак, О. Наконечна, О. Шлапак. Львів : Вид-во Старого Лева, 2015. 416 с.
2. Горностай П. Психологія колективних травм: монографія : Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс–ЛТД, 2023. 336 с.
3. Грандт В. В. Психологія травмуючих ситуацій : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Психологія» освітньо-професійної програми «Психологія». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 107 с.
URL:<https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/24033/1/0059933.pdf>
4. Рибик Л. Теорія горя: сторічна історія розвитку // *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2023. № 2(6). С. 191–206.
5. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. Закл. К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. 160 с.
6. Титаренко Т. М. Посттравматичне життєтворення: способи досягнення психологічного благополуччя: монографія / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс–ЛТД, 2020. 160 с.

Екстремальна та кризова психологія

- Актуальність знань з дисципліни “Екстремальна та кризова психологія” у практичній діяльності психолога.
- Сутність і мета кризової психології. Відмінності від інших галузей психології.
- Понятійно-категоріальний апарат кризової психології: криза, критична ситуація, кризова подія, психічна травма, кризове переживання.
- Психологічна криза: поняття та її основні типи.

- Завдання кризового консультування.
- Особливості формування навичок подолання стресу у людини, яка пережила кризу.
- Специфічні знання фахівця, що працює з кризовими станами.
- Психотерапевтичні підходи надання допомоги особистості в кризових станах.
- Екстремальні ситуації: визначення й особливості психологічної допомоги
- Завдання екстреної психологічної допомоги.

Список рекомендованої літератури:

1. Атаманчук Н. М. (2023). Кризова психологія: Конспект лекцій: навч. посіб. Полтава: ПНПУ ім. В. Г. Короленка.
2. Магдисюк Л. І., Мельник А. П. (2021). Психологія життєвих криз та кризове консультування: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк.
3. Лефтеров В. О. (2024). Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Екстремальна та кризова психологія» для здобувачів вищої освіти. Одеса:
4. Приходько І. І., Колесніченко О. С., Тімченко О. В. та ін. (2016). Психологія екстремальної діяльності: навч. посіб.; за заг. ред. проф. І. І. Приходька. Харків : НА НГУ.

Когнітивна психологія та психосемантика

- Виникнення та сучасний стан Когнітивної психології як психологічної галузі.
- Психологічна характеристика когнітивних стилів «полenezалежність – полезалежність», «конкретність – абстрактність», «вузький – широкий діапазон еквівалентності», «вузькість – широта категорії», «ригідний – гнучкий пізнавальний контроль».
- Психологічна характеристика когнітивних стилів «низька – висока толерантність до нереалістическому досвіду», «фокусуючий – скануючий контроль», «згладжування – загострення», «імпульсивність – рефлексивність», «когнітивна простота – складність».
- Поняття свідомості у психосемантики.
- Мова і семантичний простір особистості.
- Класифікація семантичних значень кольору.
- Універсальний предметний код і декодування інформації.
- Трансляція смислів через мистецтво, трактування художнього твору.
- Вербальний семантичний диференціал і невербальний семантичний диференціал.

Список рекомендованої літератури:

1. Дробот О.В. Діагностика професійної свідомості, психосемантичний підхід: методичний інструментарій. «Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. 2025. № 9(49) 2025. С. 1295 – 1305.
2. Максименко С., Деркач Л., Кіричевська Е., Касинець М. Психологія когнітивних процесів: науковий посібник / Національна академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г.С. Костюка. Київ: «Видавництво Людмила» 2022. 420 с. URL: <https://surl.li/kiqvzz>
3. Батраченко І. Г. Когнітивна психологія фізичної активності особистості: моногр. / І. Г. Батраченко, А. А. Плошинська. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2023. 228 с. URL: <https://surl.li/lzupfe>
4. Загальна психологія: Хрестоматія / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. К.: Каравела, 2015.
5. Максименко С. Д. І. Д. Пасічник Роль когнітивно–стильових особливостей особистості в процесі навчальної діяльності. Наукові записки. Серія „Психологія і педагогіка” Тематичний випуск „Актуальні проблеми когнітивної психології”. Острогоз : Видавництво Національного університету „Острозька академія”. 2010. Вип. 14. С. 3–10.
6. Прасол Д.В., Прасол Н.О. Основи психосемантики: Навчально-методичний посібник. Миколаїв: Вид-во «Арнекс», 2010. 96 с.

Педагогіка та психологія вищої школи

- Сформулюйте основні цілі та зробіть аналіз основних напрямів реформування вищої освіти в Україні.
- Сформулюйте основні цілі та ідеї Болонського процесу.
- Обґрунтуйте основні закономірності та протиріччя педагогічного процесу у ВНЗ.
- Психологічна сутність пізнавальної діяльності. Завдання викладача щодо підвищення її ефективності.
- Мотивація навчання. Обґрунтуйте завдання викладача та методи управління мотивацією студентів.
- Надайте характеристику основних дидактичних принципів, визначте правила їх реалізації в навчальному процесі.
- Сутність проблемного навчання, його переваги та умови впровадження.
- Основні дидактичні завдання лекції. Переваги та недоліки лекційного метода. Обґрунтуйте шляхи усунення цих недоліків.
- Розкрийте основні вимоги до системи контролю якості навчання, обґрунтуйте шляхи їх забезпечення.
- Роль навчання в участі у фахових дискусіях.
- Основні шляхи підвищення педагогічної майстерності викладача

закладу вищої освіти.

Список рекомендованої літератури:

1. Виноградова В.Є. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти / В.Є. Виноградова, В.І. Юрченко. К.: Каравела, 2018. 308 с.
2. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І. Юрченко. К.: НПУ, 2020. 267 с.
3. Педагогіка і психологія вищої школи: навчально–методичний посібник для самостійної роботи студентів/В. І. Староста. Ужгород: ДВНЗ “УжНУ”, 2021. 68 с.
4. Сафонова Н. М. Місія вищої школи України у сучасному контексті / Н. М. Сафонова // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2019. № 1. С. 100–114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSUNU_2017_1_17

Теорія та методологія наукових досліджень в галузі психології

- Сутність наукового знання і особливості відображення об’єктивної реальності через науковий метод.
- Етапи розуміння наукової раціональності – від класичної до постнекласичної – та їх вплив на розвиток психології.
- Методологічні принципи сучасної психології.
- Сутність методологічної кризи в психології та можливі шляхи її подолання.
- Елементи науково-методичного апарату психологічного дослідження.
- Категоріальний апарат психології.
- Методологічні принципи психології.
- Структура і логіка наукового дослідження – від постановки проблеми до презентації результатів.
- Організація наукової діяльності у сучасному суспільстві та роль ученого, наукової установи і наукового співтовариства.
- Етичні та комунікативні стандарти наукової діяльності психолога-дослідника.

Список рекомендованої літератури:

1. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Методика та організація наукових досліджень з психології: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2021. 360 с.
2. Дзьобань О. П. Методологія, організація та технологія наукових досліджень: навч. посіб. для аспірантів. Київ; Одеса: Фенікс, 2025. 284 с. URL: https://ippi.org.ua/sites/default/files/metodologiya_2025.pdf
3. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. /

- Г. О. Бірта, Ю.Г. Бургу К. : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с. URL: <https://surl.li/otensy>
4. Столяренко О. Б, Куриця А. І. Технологія психологічних досліджень. К.: Центр учбової літератури, 2022. 162 с.
5. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / Л. Г. Ліпич, С. М. Бортнік, І. Г. Волинець та ін. ; за заг. ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк : Вежа–Друк, 2018. 220 с. URL: <https://surl.li/uzznlj>

Кроскультурна психологія

- Місце кросс–культурної психології серед етнологічних та психологічних наук.
- Історія становлення кросс–культурної психології.
- Кроскультурна психологія та подолання бар'єрів реінтеграції.
- Сучасний стан кросс–культурної психології.
- Поняття культури. Культура як регулятивна система.
- Культурна єдність людства і міжкультурні відмінності.
- Взаємозв'язок свідомості і культури.
- Поняття етносу і нації.
- Проблема соціальної та культурної ідентичності особистості.
- Вплив кроскультурної психології на соціально-психологічну адаптацію особистості.
- Культурні особливості розпізнавання емоцій.

Список рекомендованої літератури:

1. Гриценко П. Ю., Руснак Н. О., Руснак Ю. М., Струк І. М. Г–858 Етнолінгвістика: українська мова: навч. посіб. / П. Ю. Гриценко, Н. О. Руснак, Ю. М. Руснак, І. М. Струк. Чернівці : Чернівець. нац. ун–т ім. Ю. Федьковича, 2022. 432 с.
2. Купчишина В. Ч. Етнопсихологія : навчально–методичний посібник. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 136 с.
3. Осадча Л. Емоційний режим культури як інструмент формування колективної ідентичності. Питання культурології. 2025. № 46. С. 67–77. URL: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.46.2025.348476>.
4. Павленко В. М. Етнопсихологія : підручник / В. М. Павленко. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 448 с.
5. Чернякова О.В., Грицук О.В., Мельник В.В. Крос–культурна психологія: навчально– методичний посібник. Слов'янськ : ДДПУ, 2018. 185 с.

Психологія підприємництва та організаційне консультування

- Рівні аналізу організаційної психології.
- Основні організаційні форми психолого–організаційного консультування.
- Формальні і неформальні групи в організаціях.
- Організаційна (корпоративна) культура як складне, багаторівневе і неоднорідне утворення.
- Керівник і лідер – відмінність і схожість.
- Характеристика методів організаційного консультування.
- Вплив змісту, форми організації праці та характеристик особистості на трудову мотивацію.
- Ситуаційна модель влади.
- Професійне самовизначення та проблема особистості в організаційному консультуванні.
- Психологічна структура мотивації і форми мотивів.
- Вплив організаційної психології на підвищення кваліфікації.
- Роль організаційної психології в процесі адаптації до конкретних ситуацій професійної діяльності.

Список рекомендованої літератури:

1. Бочелюк В. Організаційна психологія на підприємстві. / Віталій Бочелюк, Ольга Пучина. ЦУЛ, 2019. 272 с.
2. Хлевицька Т.Б. Психологія підприємництва та бізнесу: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2019. 257с.
3. Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно–технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія / Базиль Л. О., Ваніна Н. М., Гриценко І. А., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф., Тітова О. А. [за наук. ред. В. Ф. Орлова, Д. О. Закатнова]. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2024. 243 с.
4. Савельєва В.С. Організаційна поведінка: навч. Посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 240 с.
5. Чубіна Т. Д., Дмитренко М. Й. Організаційна психологія: навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ, 2024. 172 с.

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук
АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН

**БЛАНК ВІДПОВІДІ НА ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗАПИТАННЯ**

Здобувач

(прізвище, ім'я, по батькові)

курс_____група_____

Білет №

(дата і підпис здобувача)

Приклад екзаменаційного білету

Екзаменаційний білет № 1

1. Роль супервізії у роботі психолога з втратою
2. Вплив кроскультурної психології на соціально-психологічну адаптацію особистості.
3. Проаналізуйте ситуацію.

До психолога звернулася родина з приводу підлітка Олександра (14 років). Хлопець добровільно погодився на зустріч. Останнім часом стосунки в родині стрімко погіршуються. Основним джерелом конфліктів є сфера навчання: Олександр почав нерегулярно відвідувати заклади освіти, систематично ігнорує виконання домашніх завдань, через що його успішність значно знизилася. Сам підліток на когнітивному рівні визнає важливість і необхідність навчання, проте на практиці використовує всі можливі засоби уникання (саботажу) будь-якої академічної діяльності.

Паралельно з поведінковими змінами фіксується негативна динаміка його психоемоційного та фізичного стану. Олександр виглядає пригніченим, постійно скаржиться на тотальний брак енергії, сил та загальне погіршення самопочуття.

Анамнез:

- Позиція батьків. Підозрюють наявність прихованого конфлікту всередині шкільного колективу або в референтній групі однолітків, про який син категорично відмовляється розповідати. Свій запит формують як: «Вирішити проблеми з навчанням та повернути дитині мотивацію».

- Позиція вчителів. Підтверджують пропуски уроків та різкий спад академічної успішності. Проте ознак дезадаптації в соціумі не вбачають: учень активно спілкується, має постійних приятелів та бере участь у спільних позакласних заходах.

- Позиція підлітка (Олександра). Не може чітко пояснити причини своєї поведінки. Його особистий запит до психолога звучить як: «Допомогти зрозуміти, що взагалі зі мною відбувається».

Завдання:

1. З чого варто почати роботу психологу?
2. Які вірогідні причини такої поведінки дитини?
3. Яких корекційних заходів потребує сім'я?